

Пело Михайлов (*България, Пловдив*)

НЯКОИ ОСОБЕНИ СЛУЧАИ НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНИ СЕЛИЩНИ ИМЕНА

Some special cases of commemorative settlement names

The article studies some special cases of commemorative names of settlements. These are the following oikonyms: *Shkorpilovtsi, Miladinovtsi, Bratya Daskalovi, Bratya Kunchevi, Kosta-Perchevo and Kiril-Methodievo*, named in commemoration of brothers.

Special attention, however, has been paid to the commemorative oikonyms given in memory of more than one person: Manolovo, Pavel Banya Municipality, Stara Zagora District – after the family name of the composer Emanuil Manolov and after the partisan name of Mihal Zahariev (Manol), born in this village and Toshevtsi, Gramada Municipality, Vidin District – after the Christian names of partisans born in the village Todor Gotsunski(Gotsi), Toshо Mladenov(Miko) and Toshо Ivanov(Angel).

Keywords: *settlement names, commemorative oikonyms, eponyms*

В памет на

Цанка Константинова

(1946–2010)

Възпоменателните селищни имена са особена категория в българската ойконимия.

Възпоменателните ойконими са дадени на селищата *в чест* (приживе) или *в памет* (посмъртно) *на личности* (българи или чужденци), както и *на български царски династии*, също и *на организации и военни подразделения* (български или чуждестранни), вписали имената си в политическата, военната и културната история на България. Заслугите им са свързани с участие в национално-освободителните и революционните движения, освободителните войни, политическия, културния, обществения, църков-

ния и просветния живот на страната или в конкретното населено място.

Именната практика в България познава и няколко особени случаи, при които възпоменателни селищни имена са дадени *в чест* или *в памет* на повече от една личност едновременно.

Първият особен случай са възпоменателни ойконими, увековечаващи паметта на братя и съдържащи тяхното общо фамилно име. Такива са (примерите са подборни, а не изчерпват всички съществуващи ойконими):

1. Възпоменателното име *Шкорпиловци*, дадено през 1934 г. на с. Фъндъклии, дн. общ. Долни чифлик, обл. Варна. Ойконим по ФИ на Карел и Херменгилд Шкорпил, със суфикс *-овци*. Името е дадено *в памет* на **Херменгилд** (1858–1923) и *в чест* на **Карел** (1859–1944) **Шкорпил** – чешки учители и едни от основателите на българската археология, посветили голяма част от живота си на България. Провели са десетки археологически разкопки и проучвания в нашите земи (ЕБ, 7: 520–521). Териториалната (географската) връзка между селището и епонимите се разкрива в направените през 1916 г. от братя Шкорпил археологически разкопки на попадащата в землището на селото антична крепост на левия бряг на Шкорпиловска река (ЕБ, 7: 521).

2. Възпоменателното име *Миладиновци*, дадено през 1934 г. на с. Калфа къой, дн. общ. Тунджа, обл. Ямбол. Ойконим по ФИ на Димитър и Константин Миладинови, със суфикс *-ци*. Името е дадено *в памет* на **Димитър** (1810–1862) и **Константин** (1830–1862) **Миладинови** – възрожденски просветни, културни и обществени дейци, борци за национална независимост, родени в Струга. През 1861 г. в Загреб издават сборника „Български народни песни“. Умират в турски затвор в Цариград (ЕБ, 4: 225–226). Няма териториална (географска) връзка между населеното място и епонимите.

3. Мемориалният ойконим *Братя Даскалови*, даден през 1950 г. на с. Гроздово, дн. общ. Братя Даскалови, обл. Стара Загора. Петнадесет дни по-рано към селото е присъединено (слято) с. Войниците. Ойконим по предимето и ФИ на братята-антифашисти Иван, Димитър и Кольо Даскалови.

Името е дадено *в памет* на **Иван** (1883–1923), **Димитър** (1885–1923) и **Кольо** (1895–1923) **Петкови Даскалови**, родени в с. Войник махле (от 1906 Войниците, от 1950 слято към с. Гроздово). Иван е деец на БЗНС, а другите двама са членове на БКП. Активни участници са в Септемврийското антифашистко въстание 1923 г. в Старозагорско. След разгрома на въстанието са заловени и разстреляни на 1 окт. 1923 г. в местн. Аязмото край Стара Загора (ЕБ, 2: 236; Първите паднаха: 89–90). Териториалната (географската) връзка между селището и епонимите се открива чрез присъединеното към Гроздово с. Войниците, което е родно място на тримата братя.

4. Възпоменателният ойконим *Братя Кунчеви*, даден през 1956 г. на новообразуваното от сливането на селата Подслон, Руманя и Черково населено място, дн. общ. Стара Загора, обл. Стара Загора. Ойконим по предимето и ФИ на братята Кунчо и Деньо Кунчеви. Името е дадено *в памет* на **Кунчо** (1912–1944) и **Деньо** (1914–1944) **Тончеви Кунчеви**, родени в с. Черково. Пред месец май 1944 г. стават партизани в отряд „Георги Димитров”. На 5 юли 1944 г. при засада край с. Оряхово (дн. Шаново) Кунчо е ранен и се самоубива, за да не попадне в ръцете на полицията. Деньо загива на 24 юли 1944 г. в сражение между с. Едрево и Черково (Първите паднаха: 303–304). Териториалната (географската) връзка между новообразуваното селище и епонимите се открива в това, че едно от съставните села – Черково е родното място на двамата братя.

Втори особен случай са ойконими, отново в памет на братя, но съдържащи само личните им имена. Такива са:

1. Възпоменателното име *Коста-Перчево*, дадено през 1950 г. на с. Пседерци, дн. общ. Кула, обл. Видин, през 1966 г. уточнено на Коста Перчево.

Ойконим от личните имена на братята Коста и Перчо Костови, със суфикс *-ово*. Името е дадено *в памет* на **Коста Йорданов Костов (Лазар)** (1919–1944) и на **Перчо Йорданов Костов (Марин)** (1924–1944), родени в с. Пседерци. Стават партизани във видинския отряд „Георги Бенковски”. На 17 ян. 1944 г. край с. Макреш,

за да не попадне жив в ръцете на преследвачите, Коста се прострелва и умира. На следващия ден край с. Калугер (дн. Гранитово), заедно с няколко партизани, Перчо е обграден от войска и полиция. За да не бъдат заловени живи, те възпламеняват граната и се самоубиват (По пътя: 44–45, 191). Териториалната (географската) връзка между преименуваното село Пседерци и епонимите се изразява в това, че последното е родно място на двамата братя.

2. Възпоменателният ойконим *Кирил-Методиево*, даден през 1951 г. на с. Свети Кирилово, от 1971 г. Кирилово, дн. общ. Стара Загора, обл. Стара Загора. Ойконим по монашеското име на Кирил и ЛИ на Методий, със суфикс *-ево*. Новото име е дадено в памет на **св. Методий** (815–885) и **св. Кирил (Константин)** (826/827–869) – славянски просветители, създатели на славянската азбука, основоположници на българския книжовен език, на старобългарската и славянската литература (ЕБ, 3: 412–414). Пряка териториална (географска) връзка между селището и епонимите няма, но се открива такава с името на селската църква „Св. св. Кирил и Методий“, построена през 1890 г. (ЕБ, 3: 417). Следователно *Кирил-Методиево* е ойконим по еклезионим.

Последните два ойконима са интересни, както с модела, по който са образувани, така и с правописа си.

В нормативния акт, с който е присвоено новото име на с. Пседерци – Указ № 290 от 20 юни 1950 (обн. *Държ. вестник*, № 147, 23 юни 1950), то е изписано *Коста-перчово*. Във вестника обаче името е пренесено на нов ред и не е ясно дали законодателят приема за правилно слятото изписване *Костаперчово* или полуслятото *Коста-перчово*. В официалните списъци на населените места от 1957 и 1960 г. името е *Костаперчово* (Списък 1957: 20; Списък 1960: 44). През 1966 г. с Указ № 960 от 23 дек. 1965 г. (обн. *Държ. вестник*, № 1, 4 ян. 1966) изписването му е уточнено на *Коста Перчево*. Името е изписано *Коста Перчево* и в последния нормативен списък на населените места – Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици в Република България (Класификатор 2001: 43, 220, 368), както и в последния правописен речник (Правописен речник 2002: 997).

В нормативния акт, с който е присвоено новото име на с. Кирилово – Указ № 47 от 31 ян. 1951 (обн. *Известия на Президиума на Народното събрание*, № 12, 9 февр. 1951), то е изписано *Кирилметодиево*. Така е изписано и в официалните списъци на населените места през 1957 и 1960 г. (Списък 1957: 64; Списък 1960: 244). Едва през 1973 г. името вече е напечатано като *Кирил-Методиево* (Списък 1973: 203, като предишно име на с. Кирилово).

Правилното изписване на двете имена днес трябва да бъде полуслято и с дефис: *Коста-Перчево* и (ако беше реално съществуващо, а не вече заличено) *Кирил-Методиево*, за да е видно, че в онима влизат два равностойни компонента – ЛИ на братята Коста и Перчо Костови и монашеското и личното име на светите братя Кирил и Методий.

Полуслятото писане на географските имена в България е отдавна отхвърлено. Владимир Георгиев и Максим Младенов признават само два начина – *слято* и *разделно* (Георгиев 1954: 137–138; при Младенов 1973: 223 – *разделно*). Младенов предлага полуслятото писане да се запази само в единични случаи при имената на слети селища: *Шияковци-Костинброд* и *Хисар-Момина баня* (Младенов 1973: 223). Но именно Младенов приема полуслятото писане „за изразяване на сливане на селищата и за свързване на две самостоятелни названия” (Младенов 1973: 223), каквито безспорно са имената на отделните братя.

Ойконимът *Кирил-Методиево* е нефункционален, както за произнасяне, така и за образуване на прилагателни и жителски имена. Вероятно затова той е просъществувал само 20 години и е заменен от предхождащото го име *Кирилово*, от което обаче е отпаднало предимето *Свети*.

Третият, най-рядко срещащ се случай, са ойконими, присвоени на дадено селище в памет едновременно на повече от една личност, като епонимите нямат родствена връзка помежду си:

1. Хронологично първи възниква ойконимът *Манолово*, даден през 1947 г. на с. Борисово, дн. общ. Павел баня, обл. Стара Загора. В заповедта на министъра на народното просвещение Минчо Нейчев са публикувани и мотивите за преименуването: „*Новото*

име ще напомня на жителите на селото за народния герой Михал Захариев, с псевдоним Манол, а така също и за първия български народен композитор Емил (sic!) Манолов, чийто гроб е в Казанлък” (Заповед № 7552 от 13 ноем. 1947. – *Държ. вестник*, № 272, 22 ноем. 1947, с. 3). Така новият ойконим е създаден веднъж по партизанското име Манол и втори път по ФИ Манолов, като и в двата случая е със суфикс *-ово*. Новото име е дадено *в памет* на:

а) **Емануил Иванов Манолов** (1858/1860–1902), роден в Габрово, умира в Казанлък. Той е композитор и капелмайстор, родоначалник на българското професионално музикално творчество (ЕБ, 4: 54–55). Погребан е в парка „Тюлбето” в Казанлък (вж. http://bg.wikipedia.org/wiki/Файл:Emanuil_Manolov_Grave.jpg). В този случай не се откри териториална (географска) връзка между преименуваното селище и епонима.

б) **Михал Захариев Милев (Манол)** (1898–1943), роден е в с. Борисово. От 1942 г. е партизанин и командир на дружина в отрядите „Христо Ботев” и „Васил Левски”. На 21 септ. 1943 г. загива в сражение с полицията в родното си село (Паднаха първи: 203–204). Териториалната (географската) връзка между преименуваното селище и епонима е двойна – с. Борисово е едновременно родно и лобно място на партизанина Манол.

В научно-популярната литература двойният патрон е разкрит от Павел Делирадев през 1953 г. Той пише: „*Новото име е дадено в памет на народния герой в антифашистката борба Михаил Захариев – Манол, а така също и на първия български композитор Ем. Манолов*” (Делирадев 1953: 217–218). От написаното може да се предположи, че Делирадев е запознат с текста на горепосочената министерска заповед.

През 2008 г. изследователката на топонимията на Казанлъшко Цанка Константинова пише за *Манолово*: „*в памет на антифашиста Михаил Захариев – Манол, родом от същото село, убит през 1943 г. При Делирадев* [Принос към историческата география на Тракия, т. 1, 1953], 217–218, *по псевдонима на М. Захариев и неточно по името на първия български композитор Емануил Манолов*” (Константинова 2008: 89). Това показва, че осведомите-

лите, от които Константинова е събираща сведенията си, не разпознават Емануил Манолов като епоним на селищното име Манолово¹.

За отбелязване също е, че в речниковата статия за село Манолово в академичната „Енциклопедия България“ като епоним на селищното име е посочен единствено Михал Захариев (Манол) (ЕБ, 4: 56).

2. Втори по време на възникване е ойконимът *Тошевици*, даден през 1950 г. на с. Урбабинци, дн. общ. Грамада, обл. Видин. *Село Урбабинци е прекръстено на Тошевици в памет на трима убити партизани от селото, носещи едно и също име (Тошо, Тодор)* (Попрангелов 2007: 116–117; Стоянов 1972–1975: 23). Следователно новият ойконим е по Тошо (ЛИ и декомпозиция от Тодор), със суфикс *-вици*. Новото име е дадено *в памет* на партизаните:

а) **Тодор Панов Гоцунски (Гоци)** (1908–1944), роден в с. Урбабинци. От 1943 г. е партизанин и домакин на отряд „Георги Бенковски“. Загива на 18 ян. 1944 г. в района на с. Калугер (дн. Гранитово) (По пътя: 188—189).

б) **Тошо Младенов Георговски (Мико)** (1912–1944), също роден в с. Урбабинци. От пролетта на 1943 г. е партизанин в отряд „Георги Бенковски“, където е избран за заместник-политкомисар. Загива на 17 ян. 1944 г. в местн. Вълчешки дол (По пътя: 143–144). Той е баща на дългогодишния министър на външните работи и първи президент на България Петър Тошев Младенов (1936–2000).

в) **Тошо Вълчев Иванов (Ангел)** (1914–1944), също роден в с. Урбабинци. От май 1942 г. е партизанин в отряд „Георги Бенков-

---

¹ През февруари 2010 г. попаднах на министерска заповед № 7552. Веднага се обадох на Цанка Константинова и ѝ преразказах мотивите за преименуването на с. Борисово. Предложих ѝ като изследвач на топонимията на Казанлъшко, тя да публикува научно съобщение за двата епонима на с. Манолово. За съжаление преждевременната смърт на Цанка Константинова не ѝ позволи да го направи. Затова посвещавам тази статия в нейна памет.

ски”. Загива на 18 ян. 1944 г. в района на с. Калугер (дн. Гранитово) (По пътя: 188).

Териториалната (географската) връзка между Урбабинци и епонимите е, че селото е родно място на тримата загинали партизани.

Българската именна практика, особено при възпоменателните ойконими, вероятно крие и други интересни случаи на номиниране.

БИБЛИОГРАФИЯ

Георгиев 1954: Георгиев, Владимир. Правопис на географските имена. – *Български език*, 1954, № 2, 135–143.

Делирадев 1953: Делирадев, Павел. Принос към историческата география на Тракия. Т. 1. С., БАН, 1953.

ЕБ: Енциклопедия България. В 7 тома. С., БАН, 1978–1997.

Т. 2. Г–З. 1981.

Т. 3. И–Л. 1982.

Т. 4. М–О. 1984.

Т. 7. Тл–Я. 1997.

Класификатор 2001: Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици в Република България (ЕКАТТЕ). Състав. Иван Михайлов. С., Национален статистически институт, 2001.

Константинова 2008: Константинова, Цанка. Топонимията на Казанлъшко. В. Търново, УИ “Св. св. Кирил и Методий”, 2008.

Младенов 1973: Младенов, Максим. Правопис на географските имена в България. – *Български език*, 1973, № 3–4, 220–227.

По пътя: По пътя на безсмъртието. Загинали в борбата за народна свобода от Видински окръг (1919–1944). Състав. Петър Велков, Емил Маринов, Кирилка Пешева. С., Партиздат, 1972.

Попрангелов 2007: Попрангелов, Моно. Пътуване през годините. От Урбабинци... до Тошевици. [С., изд. авт., 2007].

Правописен речник 2002: Нов правописен речник на българския език. Отг. ред. Валентин Станков. С., Хейзъл, 2002.

Първите паднаха: Първите паднаха в кърви. Албум на загиналите в борбата против капитализма и фашизма от Старозагорски

окръг. Състав. Минка Симеонова, Колю Табаков, Ангел Добрев. С., Партиздат, 1971.

Списък 1957: Предварителни резултати от преброяване на населението на 1 декември 1956. Брой на населението по населени места. С., Държ. изд. Формуляри и регистри, 1957.

Списък 1960: Списък на населените места в НР България по съществуващото административно деление към 15 януари 1960 година с брой на населението от преброяванията през 1926, 1934, 1946 и 1956 години. С., Наука и техника, 1960.

Списък 1973: Маркова, Лилия. Списък на населените места в НР България по административно деление към 1 ноември 1973 година, с население от преброяванията през 1934, 1946, 1956 и 1965 г. и изчислено население за 1972 година. С., Министерство на информацията и съобщенията; Централно статистическо управление, 1973.

Стоянов 1972–1975: Стоянов, Васил. Спомени и бележки за родното ми село Тошевци – Видинско. Без място и изд., 1972–1975. Цикл. изд.

Пело Михайлов е завършил спец. „География“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1997 г. От 2002 г. работи в Аграрен университет – Пловдив, а от 2006 г. е главен асистент. Автор е на пет книги и на повече от 25 статии в областта на географията на селищата, историческата география и ойконимията.

Адрес за кореспонденция: pelomm@abv.bg